

POSTANOWIENIE

28 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 28 lutego 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa N. spółki akcyjnej w C.
przeciwko Z.K., M.O., K.J. i Ł.K.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Z.K., M.O., K. J. i Ł.K.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z 25 lutego 2022 r., I ACa 985/20,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz radcy prawnego J.S. kwotę 1080 (jeden tysiąc osiemdziesiąt) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem wynagrodzenia kuratora powódki w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 lutego 2022 r. sprostowanym postanowieniem z 16 stycznia 2025 r., Sąd Apelacyjny w Krakowie orzekając na skutek apelacji pozwanych Z.K., M.O., K.J. i Ł.K. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z 9 lipca 2020 r. w ten sposób, że zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powódki N. spółki akcyjnej w C. kwotę 197 500 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od 16

grudnia 2011 r. do 31 grudnia 2015 r., a następnie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 1 stycznia 2016 r. tytułem brakującej zapłaty (po odliczeniu kwot zapłaconych, kosztów usunięcia wad i usterek w dostarczonej przez powódkę linii produkcyjnej oraz kary umownej) z umowy zawartej przez powódkę z poprzednikiem prawnym pozwanych (W.K.) na wykonanie, dostawę i montaż podzespołów linii technologicznej do produkcji płyt warstwowych z rdzeniem z wełny mineralnej lub styropianu; w pozostałej części powództwo oddalił, oddalił apelację pozwanych w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach postępowania za obie instancje.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez pozwanych.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołali się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Zdaniem skarżących w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie „Czy można uznać fakturę *pro forma* za wezwanie do zapłaty bądź dokument wyznaczający bieg terminu do dokonania zapłaty, po upływie którego, następuje data początkowa od której można żądać odsetek za opóźnienie w zapłacie, tj. za dokument wywołujący konkretne skutki prawne w sferze cywilnoprawnej?”.

Ponadto, w ocenie skarżących, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, z uwagi na naruszenie art. 65 § 2 k.c. polegające na dokonaniu przez Sąd Apelacyjny nieprawidłowej wykładni oświadczeń woli stron złożonych w ramach umowy z 28 lipca 2009 r. skutkującej uznaniem łączącego strony stosunku prawnego jako umowy sprzedaży rzeczy przyszłej, a nie umowy o dzieło, co spowodowało naruszenie art. 535 k.c. i art. 560 k.c.

Kurator procesowy ustanowiony dla powódki w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej

doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Zagadnienie prawne sformułowane przez skarżących nie spełnia tych wymogów. Przede wszystkim nie ma charakteru abstrakcyjnego, syntetycznego i uniwersalnego, lecz jest osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy i jest pytaniem w tej właśnie sprawie sprowadzonym do oceny prawidłowości określenia przez Sąd Apelacyjny wymagalności zasądzzonego roszczenia. Zostało ono przy tym sformułowane wyłącznie przez pryzmat znaczenia dowodowego wystawienia

przez powódkę faktury *pro forma*. Sąd Apelacyjny brał natomiast pod uwagę przy określeniu wymagalności żądania zapłaty dostarczenie przez powódkę linii produkcyjnej nie dotkniętej wadami uzasadniającymi odmowę jej odbioru w odniesieniu do której pozwani nie wykazali by nie nadawała się do umówionego użytku i która była używana przez zamawiającego mimo odmowy podpisania protokołu odbioru, co oznaczało odmowę zapłaty. W tych szczególnych okolicznościach sprawy upływ terminu 21 dni od dostarczenia linii produkcyjnej i dostarczenie faktury *pro forma* został przez Sąd Apelacyjny uznany za uzasadniający określenie wymagalności żądania zapłaty. W konsekwencji pozwani nie wykazali, że w sprawie ujawniło się zagadnienie wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, którego wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa.

Ponadto znaczenie faktur w postępowaniu dowodowym i zrekonstruowaniu rzeczywistej woli stron określonego stosunku prawnego, było wielokrotnie wyjaśniane w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Ugruntowany jest pogląd, że faktura jest dokumentem o charakterze techniczno - rozliczeniowym, pełniącym rolę jedynie dokumentu prywatnego (art. 245 k.p.c.), który może zawierać oświadczenie woli strony, która ją wystawiła (np. wezwanie do zapłaty, uznanie niewłaściwe długu, pokwitowanie itp.), a zatem ma istotne znaczenie dla wykładni oświadczeń woli stron. Faktura jest zatem powszechnie uznawana za jeden z dowodów, w oparciu o który sąd może samodzielnie lub z uwzględnieniem innych dowodów ustalić treść stosunku prawnego łączącego strony. Do tego rodzaju dokumentu mimo obowiązku odzwierciedlania w fakturze rzeczywistych zdarzeń gospodarczych z perspektywy prawa podatkowego nie ma zastosowania domniemanie zgodności z prawdą danych w nim zawartych. Nie można zatem – w świetle art. 245 k.p.c. uznać, aby faktura VAT miała inną moc dowodową, niż inne dokumenty prywatne, a przepisy prawa podatkowego w żaden sposób nie zmieniają tego co wynika z art. 245 k.p.c. Rolą zaś sądu przeprowadzającego postępowanie dowodowe jest określenie, z uwzględnieniem całokształtu materiału dowodowego, w jakim stopniu faktury odzwierciedlają rzeczywistą wolę stron i jakie mają znaczenie dla rozliczeń stron stosunku cywilnoprawnego (zob. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 19 maja 1992 r., III CZP 56/92, OSNC 1992, nr 12, poz. 219

oraz wyroki Sądu Najwyższego z 14 czerwca 2017 r., IV CSK 475/16, niepubl., z 26 marca 2015 roku, V CSK 312/14, niepubl.; z 7 listopada 2007r., II CNP 129/07, niepubl.; z 18 marca 2004 r., III CK 411/02, niepubl.; z 23 października 2001r., I CKN 323/99, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 94; z 14 stycznia 1987 r., IV CR 461/86, niepubl.; a także wyrok NSA z 12 maja 2010 r., I FSK 1290/09, niepubl.). Nie zachodzi zatem potrzeba ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym zakresie.

Podkreślenia także wymaga, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, iż co do zasady wymagalność roszczenia sprzedawcy o zapłatę ceny powstaje z chwilą, gdy sprzedawca spełni swoje świadczenie wzajemne, czyli wyda nabywcy przedmiot sprzedaży (zob. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 18 listopada 1994 r., III CZP 144/94, OSNC 1995, nr 3, poz. 47 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 15 listopada 1989 r., III CRN 354/89, OSP 1991, nr 7-8, poz. 187 i z 20 stycznia 1999 r., III CKN 119/98, niepubl.). Artykuł 488 § 1 k.c. znajdujący zastosowanie do umów wzajemnych (art. 487 § 2 k.c.) ma jednak charakter względnie obowiązujący, strony mogą zatem odmiennie określić zasady spełnienia świadczenia wzajemnego przez kupującego (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2008 r., IV CSK 364/07, niepubl. i z 2 września 1993 r., III CRN 84/93, OSNCP 1994, nr 7-8, poz. 158).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście

nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Kwestia, na której skarżący opierają twierdzenie o oczywistej zasadności skargi, była przedmiotem szczegółowych ustaleń i rozważań Sądu drugiej instancji. Uzasadnienie przedstawione przez Sąd Apelacyjny nie pozwala stwierdzić oczywistych i rażących uchybień, które mogłyby odpowiadać analizowanej przesłance. Sąd Apelacyjny przytoczył podstawę faktyczną i prawną swojego rozstrzygnięcia oraz wyłuszczył swoją koncepcję rozstrzygnięcia sprawy, w tym w zakresie kwalifikacji umowy łączącej powódkę z poprzednikiem prawnym pozwanych. Nie można stwierdzić, by sformułowane przez ten Sąd wnioski były w oczywisty sposób nieprawidłowe, zgodnie z opisanym wyżej rozumieniem przesłanki oczywistej zasadności skargi. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań, z punktu widzenia przeciętnego prawnika (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2000, V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52 i z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156). Okoliczności takie nie wynikały jednak z wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Ponadto zagadnienie oddzielenia umowy o dzieło od umów pokrewnych w tym umowy sprzedaży budzi nieraz trudności i nie należy do kwestii oczywistych, zwłaszcza, że w praktyce współczesnego obrotu gospodarczego zacierają się tradycyjne granice między umową o dzieło a umową sprzedaży. Różnica między umową o dzieło a umową sprzedaży rzeczy przyszłej (*emptio rei sperate*) wynika z reguły z celu, do osiągnięcia którego dążą strony. W umowie o dzieło chodzi bowiem nie o sprowadzenie istoty stosunku do samego przeniesienia prawa majątkowego do przedmiotu świadczenia, który powstanie w zamian za zapłatę ceny, lecz do wytworzenia dzieła jako wyniku zindywidualizowanego wysiłku przyjmującego zamówienie i wydania go z przeniesieniem stosownych praw na zamawiającego. Dokonana przez Sąd Apelacyjny kwalifikacja umowy łączącej strony z tej perspektywy nie wskazuje zatem na oczywiste naruszenie prawa.

Niezależnie od powyższego – co pomijają skarżący - Sąd Apelacyjny badał podniesiony przez pozwanych zarzut przedawnienia zarówno przy zakwalifikowaniu umowy łączącej powódkę z poprzednikiem prawnym pozwanych jako umowy sprzedaży oraz jako umowy o dzieło. Doszedł do przekonania, że żądanie dochodzone pozwem nie jest przedawnione niezależnie od tego, czy do oceny zarzutu przedawnienia zastosować art. 554 k.c. czy art. 646 k.c. Skarżący kwestionując początek biegu terminu przedawnienia określony przez Sąd Apelacyjny na 7 października 2011 r. jako datę przekazania umowy sprzedaży ewentualnie oddania dzieła, w istocie negują poczynione przez ten Sąd na podstawie opinii biegłych ustalenia faktyczne, z których wynika, że linia produkcyjna w dacie jej przekazania zamawiającemu nie była dotknięta wadami uzasadniającymi przyjęcie, że nie doszło w tej dacie do prawnie doniosłego oddania dzieła. Dotykają zatem kwestii, które usuwają się od kognicji Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.).

W konsekwencji argumentacja przytoczona we wniosku nie wykazuje tezy, że zaskarżone orzeczenie stanowi konsekwencję kardynalnych błędów w zakresie stosowania prawa, których efektem jest orzeczenie oczywiście wadliwe.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 2018 r., poz. 536) w zw. z § 2 pkt 6 i w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst. jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1935, ze zm.), z uwzględnieniem podwyższenia należnego kuratorowi wynagrodzenia o kwotę podatku od towarów i usług (zob. uchwały Sądu Najwyższego z 5 listopada 2021 r., III CZP 68/20, OSNC 2022, nr 6, poz. 58 i z 21 stycznia 2022 r., III CZP 37/22, OSNC-ZD 2023, nr 2, poz. 16).

[SOP]

[r.g.]